

Ons geld terug

Auteur(s):

Jasper Jorritsma

jasper.jorritsma@economie.nl**Verschenen in:**

ESB, 90e jaargang, nr. 4463, pagina 265, 17 juni 2005

Rubriek:

van de redactie

Trefwoord(en):

Begin deze week waren de ministers van Financiën van de landen van de G8 eensgezind over het kwijtschelden van de schulden van ontwikkelingslanden. De leningen van een achttiental Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen aan multilaterale instellingen worden kwijtgescholden. Waar ontwikkelingshulp nu nog opgaat aan rente-betalingen, zal deze straks kunnen worden besteed aan onderwijs, infrastructuur en de opbouw van het land.

Het is de vraag in hoeverre deze maatregel effectief is. De kwijtgescholden leningen omvatten maar een klein deel van de totale schuld; de rentebetalingen aan particuliere schuldeisers zullen gewoon door moeten gaan. Het is bovendien de vraag hoe grootmoedig het gebaar is. De schulden aan multilaterale instellingen staan tegen de nominale waarde in de boeken, terwijl de kans op terugbetaling met de jaren kleiner blijft worden. De kwijtschelding lijkt op het afboeken van dubieuze debiteuren. Het is te hopen dat de kwijtschelding niet ten koste gaat van het budget van ontwikkelingssamenwerking. Ook bestaat het morele gevaar dat landen hun vergrote financiële ruimte gebruiken voor het aangaan van nieuwe leningen (Dijkstra, 2003).

Op het eigen continent is de Europese helft van de G8-leden minder eensgezind. ¹ Het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland en Italië zijn het oneens over de voorgestelde financiële perspectieven voor de Europese Unie. Het VK en Frankrijk staan lijnrecht tegenover elkaar. Frankrijk wil dat het VK zijn korting op de afdracht aan de EU (de *rebate*) opgeeft. Het VK is geen arme lidstaat meer en Frankrijk vindt daarom dat het VK een solidair gebaar richting Europa moet maken. Het VK ziet de rebate niet als een herverdeling tussen arm en rijk, maar als compensatie voor de budgettaire effecten van het gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Frankrijk is een netto-ontvanger van het GLB en het VK een netto-betaler. Het VK ziet de rebate als vergoeding voor zijn kleine, efficiënte landbouwsector. Door de rebate worden de kosten van het GLB zo afgewenteld op andere lidstaten.

Italië en Duitsland zijn eveneens netto-ontvangers uit het GLB. Hun belang ligt vooral bij de gelden uit structuurfondsen. Waar Italië probeert de gelden uit structuurfondsen voor het arme zuiden veilig te stellen, gaat het Duitsland om steun bij de opbouw van het Oosten. Duitsland had, als nettobetaler, bij de vorige financiële perspectieven al een korting bedongen op de bijdrage aan de Engelse rebate. De Duitse wens is terecht; de Italiaanse is begrijpelijk maar misplaatst. De Lega Nord is weinig geneigd geld vrij te maken voor het zuiden, maar in principe heeft Italië voldoende middelen om het zuiden te ontwikkelen tot een volwaardig deel van de Europese interne markt. De rol van de ontwikkeling van de Oost-Duitse productiestructuur in de Europese uitbreiding genereert voldoende externe effecten om een Europese bijdrage te rechtvaardigen.

Bij inzet van de structuurfondsen voor convergentie binnen de EU, resteren voor de EU-15 nog slechts de overdrachten in het kader van het GLB om hun nettopositie veilig te stellen. Het GLB is niet meer dan dat: een herverdelingsmechanisme. Op dit moment is het een herverdelingsmechanisme tussen de oude lidstaten, omdat de landbouwsteun langzaam wordt ingefaseerd. De toetredende landen van Centraal en Oost-Europa zullen er pas over een aantal jaren volledig van profiteren. Het aandeel van de landbouw in de toegevoegde waarde van die landen neemt af en hun beleid is er juist op gericht de structuurfondsen zo goed mogelijk te absorberen. Er is echter genoeg inefficiënte landbouw om een groot deel van de GLB-gelden op te nemen.

Als de nieuwe lidstaten zowel profiteren van de structuurfondsen als van het GLB, zal dat grote gevolgen hebben voor de nettoposities van de oude lidstaten. De inkomensverschillen tussen Europese landen zijn groter geworden en een solidair Europa vereist daadwerkelijke inkomensoverdrachten van west naar oost. Dat is een probleem zolang de kosten en baten van Europa vooral worden afgemeten aan de nettopositie. De Europese begroting zegt namelijk weinig over het belang van Europese beleidsterreinen (Pelkmans, 2004; Bos & Van Riel, 2004). De baten van de interne markt staan niet op de begroting en de kosten van het GLB in termen van hogere prijzen voor landbouwproducten ook niet.

Ook de kosten van het GLB voor ontwikkelingslanden staan niet op de begroting. Het gemeenschappelijke landbouwbeleid zorgt voor verstoringen van de handel met ontwikkelingslanden en de landbouwproductie van die landen (OECD, 2001; Wereldbank, 2001). Het schrappen van schulden verbetert hun nettobetalingenpositie, maar verandert weinig aan hun handelskansen. Die verbeteringen pas met de liberalisering van de handel in agrarische producten.

Binnen het Europese systeem van overdrachten en afdrachten krijgen alle landen nu een groot deel van het geld dat ze afdragen weer terug. Een uitgebreid Europa vereist echter dat de Europese helft van de G8 ook dit rondpompen van geld staakt. Het is te hopen dat de Europese burgers hun angst voor Poolse loodgieters niet zullen omzetten in een angst voor Poolse import.

Jasper Jorritsma

jasper.jorritsma@economie.nl

Literatuur

Bos, M.G. & B. van Riel (2004) Meerjarig financieel kader van de EU. *ESB*, 20 augustus, 396-398.

Dijkstra, G. (2003) De impact van schuldverlichting. *ESB*, 3 oktober, 466-469.

OECD (2001) Towards more liberal agricultural trade, *OECD Policy Brief*, <http://www.oecd.org/pdf/M00022532>.

Pelkmans, J. (2004) Eenvoudige EU-kennistoets voor economen. *ESB*, 28 mei, 246-248.

Wereldbank (2001) *World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty*, Washington DC, www.worldbank.org.

1 MS Sans Serif;{\Sigma\mu\beta\lambda;}{Courier New;}{Arial;}{Times New Roman;}} {

Copyright © 2005 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)